

HINDERPALEN WEG!

Brabant start een inhaaloperatie voor wonen en zorg

Utrecht, maart 2004

Aedes-Arcares Kenniscentrum Wonen-Zorg
Jeroen Singelenberg

De provincie Noord-Brabant heeft een 'Taskforce Wonen-Zorg-Plus' ingesteld onder leiding van Walter ETTY. Deze heeft aan de hand van tien lokale voorbeelden onderzocht welke obstakels een voortvarende productie van moderne woonzorgvoorzieningen in de weg staan. Onlangs kwam het rapport uit met de titel 'Inhalen toegestaan'.

De bouw- en investeringsopgave is groot en wordt door alle partijen onderschreven. Maar waarom gebeurt er dan nog zo weinig? De provincie houdt zichzelf de spiegel voor en hoopt andere partijen mee te krijgen.

Een drassig terrein

De knelpunten blijken vooral te zitten in het drassige proces van besluitvorming en samenwerking. Degene die de kar trekt moet steeds erg hard trekken.

In de Nederlandse situatie zijn er bij een woonzorgproject altijd tenminste acht partijen betrokken: vier doeners en vier helpers.

Tabel 1: Betrokken partijen bij woonzorgproject

Doeners	Helpers
Woningcorporaties	Zorgkantoor en -verzekeraar
Zorginstellingen	Gemeenten
Welzijnsinstellingen	Rijk (incl. Colleges Bouw en Sanering)
Zorgvragers/particulieren	Provincie

Bij de benaming 'helpers' zullen sommige doeners zo hun eigen gevoelens hebben. Zij ervaren genoemde instanties vaak als partijen met vooral **hindermacht**.

De provincie Noord-Brabant die zelf, getuige de tien cases, flink wat hindermacht kan uitoefenen, wil graag van deze reputatie af. Zij vindt de inhaalslag rond wonen en zorg dermate belangrijk, dat andere overwegingen vaker moeten kunnen wijken.

Een 'gefileerde' case uit het rapport als voorbeeld:

Het voorbeeld Haarendael

Haarendael is een monumentaal gebouwencomplex in een landschappelijk waardevol gebied in de gemeente Haaren. De stichting Cello biedt er zorg aan 200 verstandelijk gehandicapten. Het gebouw is sterk verouderd en Cello wil graag deels nieuwbouw ter plekke, deels kleinschalig het dorp in. Nu het spel:

1. Cello wil voor 100 plaatsen nieuwbouw op het terrein en 100 plaatsen deconcentreren
2. Provincie: nieuwbouw op terrein mag niet wegens landschappelijke waarden; verbouw bestaand gebouw mag niet wegens monumentale waarden
3. Cello: dan maar alles in het dorp bouwen
4. Gemeente: wij moeten volgens het streekplan eerst inbreiden, dan pas mogen we uitbreiden, maar 100 plaatsen passen niet in onze inbreidingslocaties
5. Cello: een locatie kleiner dan 100 kan niet voor de zwaardere cliënten
6. Patstelling
7. Initiatief provincie: uitbreiden dorp zonder eerst in te breiden mag in dit geval wel, in het belang van de zorg
8. Gemeente: OK, dan mag Cello bouwen in een uitbreidingsplan, maar niet zo grootschalig
9. Cello is teruggegaan van 100 naar 80 cliënten op de nieuwe locatie, maar afstoting huidige locatie moet investering mogelijk maken
10. Provincie is akkoord met bestemmingswijziging huidig monumentaal complex ('mits nuttig'), zodat dit kan worden verkocht ten bate van de nieuwbouw.

Wat eerst niet kon, blijkt in tweede instantie (3 jaar later!) wel degelijk te kunnen. Eerst liep het proces echter vast totdat (in dit geval) de provincie in beweging kwam.

Uit het voorbeeld blijkt tevens dat zelden alleen het proces het struikelblok is. Verstikkende regelgeving en ook geld vormen de achtergrond van de starre opstelling van bepaalde partijen.

Wat moet er gebeuren?

Er is een bepaalde partij die als initiatiefnemer het woonzorgproject trekt. Deze moet worden geholpen in plaats van tegengewerkt. Zo simpel is dat.

Deze trekker is dus regisseur, niet een andere partij. En verder?

- Definieer regionaal en lokaal de vraag en de opgave, maar wacht niet met bouwen tot er nog exactere cijfers zijn: overschotten worden voorlopig niet verwacht.
- Voer gezamenlijk een programma wonen-zorg-welzijn uit, inhoudende zowel zorggeschikte woningen als niet-woninggebonden zorgwelzijnsarrangementen.
- Evenzo een programma voor de te vernieuwen en te behouden intramurale capaciteit.
- Vind op lokaal en regionaal niveau geschikte locaties.

Het opmerkelijke van dit lijstje zit vooral in de gezamenlijke aanpak op het regionaal en lokaal niveau, met wisselende trekkers, dus geen vaste hiërarchische rolverdeling.

Wie de eerste stap zet, heeft het initiatief. Een zekere mate van bestuurlijke anarchie neemt de provincie dan voor lief.

Het tweede punt van belang is dat de diverse trajecten parallel lopen en als communicerende vaten met elkaar te maken hebben. Je moet met het opstellen van concrete bouwprogramma's niet wachten tot je de opgave helemaal hebt uitgerekend en je moet met bouwen niet wachten tot alle partijen het bouwprogramma helemaal hebben onderschreven. En om geschikte locaties te vinden moet je het intramuraal programma laten communiceren met het woningbouwprogramma. Ruil van grond maakt meer mogelijk.

Wie moet wat doen?

Tenslotte een selectie van de interessantste aanbevelingen per partij; ook deze zijn in verfrissend simplistische termen geformuleerd:

- Woningcorporaties: leg vast welk deel van uw inzetbare middelen worden bestemd voor onrendabele toppen op woonzorgprojecten.
- Zorgaanbieders: maak uw aanbod transparant; en: kijk uit naar een andere gemeente of locatie als ergens een traject stagneert.
- Welzijnsaanbieders: wees ondernemer en ondernemender.
- Zorgvragers: bundel kennis en capaciteit en koop gezamenlijk in.
- Zorgkantoor: maak gebruik van de mogelijkheden die er zijn om financieel bij te dragen aan de realisatie en het beheer van welzijnsvoorzieningen.
- Het Rijk: los de boekwaardeproblematiek op.
- Gemeenten: maak als gemeenten niet zelf de plannen, maar faciliteer degenen die met plannen komen.
- Provincie: schep duidelijkheid over de mogelijkheden tot aanvullend bouwen van woonzorgwoningen buiten de contingenten: actualiseer en herijk de afspraken.

Wat de proceskant betreft heeft de provincie Noord-Brabant blijkens de instelling van de Taskforce al gekozen voor de rol van bemiddelaar en stimulator. Deze rol houdt in dat de provincie zich inspant om de vier 'helpende partijen' op een lijn te krijgen en desgevraagd ('op afroep') ook steun verleent aan het samenwerkingsproces op projectniveau, bijvoorbeeld door de inzet van externen.

De Brabantse aanpak smaakt kennelijk naar meer: inmiddels hebben ook de provincies Gelderland en Groningen aan Etty en de zijnen verzocht om een dergelijk rapport op te stellen.

Bron:

Inhalen Toegestaan: zorg voor een leven lang wonen!

Advies Brabantse Taskforce "Wonen-Zorg Plus".

Provincie Noord-Brabant

11 februari 2004

bestellen: 073-6812525

www.brabant.nl